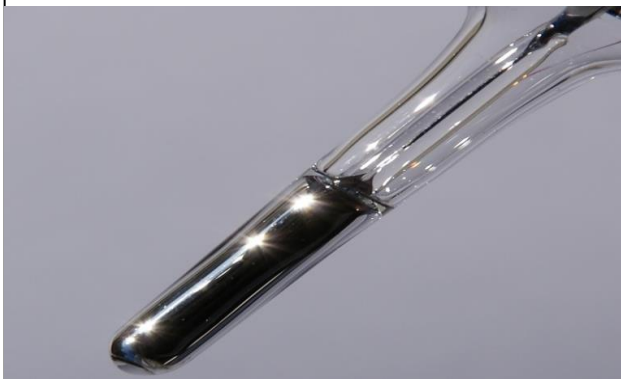

KAŲ DARYTI, JEI SUDUŽO GYVSIDABRIO TERMOMETRAS?

Lietuvoje, kaip ir visoje Europos Sąjungoje, siekiant uždrausti naudoti pavojingas medžiagas, gyvsidabrio termometrai į rinką nebetiekiami. Šiuo metu vaistinėse galima įsigyti termometrų be gyvsidabrio, skaitmeninių ir infraraudonųjų spindulių termometrų, kurie greitai ir tiksliai matuoja kūno temperatūrą, tačiau nemažai gyventojų, ypač vyresnio amžiaus, namuose dar naudoja gyvsidabrio termometrus.

Gyvsidabrio žmonės naudojo per visą civilizacijos istoriją, jo pėdsakų randama jau Egipto kapinyuose. Viduramžiais buvo žinomas gyvsidabrio toksiškumas – jis buvo vartojamas skrybėlių veltinio gamybai, todėl atsirado palyginimas „pakvaišęs kaip kepurininkas“.

Gyvsidabris yra toksiškas visoms gyvybės formoms sidabriškai baltos spalvos sunkus metalas, netirpstantis vandenyje, tačiau garuojantis net žemesnėje nei 0°C temperatūroje. Jo garai gerai absorbuojami įvairiomis poringomis medžiagomis, todėl įkvėpus gyvsidabrio garai per plaučius patenka į kraują, jungiasi su baltymais ir kaupiasi inkstuose, kepenyse, smegenyse. Gyvsidabrio garų žmogus nejaučia, nes jie neturi nei spalvos, nei kvapo. Pirmieji ūmaus apsinuodijimo požymiai – galvos skausmas, silpnumas, pykinimas, vėmimas, seilėtekis. Gyvsidabrio garai labiausiai pažeidžia nervų sistemą: atsiranda pirštų virpėjimas, nevalingi galūnių judesiai, nuovargis, atminties sutrikimai, nuotaikų kaita, krenta apetitas, svoris. Gali pasireikšti psichikos sutrikimai, haliucinacijos, psichozė. Vaikams gali skaudėti rankas ir kojas, jų oda parausta ir šerpetoja.

Žmonėms, nuogąstaujantiems, kad galėjo apsinuodyti gyvsidabriu, rekomenduojama kreiptis į savo šeimos gydytoją arba skambinti į Apsinuodijimų kontrolės ir informacijos biurą telefonais (8 5) 236 2052 arba 8 687 53378. Visą parą budintis gydytojas klinikinis toksikologas patars, ką daryti, kur kreiptis.

Gyvsidabris yra vienintelis metalas, kurio metaline forma galima apsinuodyti įprastose sąlygose, tačiau metalinis gyvsidabris blogai įsisavinamas virškinimo trakte, todėl prarytas praktiškai nenuodingas.

Svarbu žinoti, kad lengvo apsinuodijimo gyvsidabriu atveju pirmasis ir vienintelis gydymo būdas – nutraukti kontaktą su nuodinga medžiaga. Į organizmą patekęs nedidelis kiekis gyvsidabrio natūraliai šalinasi iš organizmo, todėl specifinis gydymas nereikalingas.

Gyvsidabriu galima užteršti aplinką sudaužius liuminescencinę lempą, išardžius galvaninius elementus ir baterijas, bet dažniausiai – sudaužius gyvsidabrio termometrą. Jei patys surinkti gyvsidabrio neturite galimybių, skambinkite pagalbos telefonu **112** ir kvieskite ugniagesius. Jie atliks mechaninę ir cheminę demerkurizaciją.

Gelbėtojai pataria, kaip gyvsidabrio burbuliukus surinkti ir patiemis. Sudužus termometrui, reikia iš patalpos kuo greičiau išvesti vaikus, po patalpą be asmens apsaugos priemonių nevaikščioti. Atliekant valymą, reikėtų dėvėti marlines kaukes, gumines pirštines.

Sudužus gyvsidabrio termometrui, svarbu skubiai surinkti gyvsidabrij. Tai nėra lengva, nes, bandant suvalyti pabirusį gyvsidabrij šluotele, jis dar plačiau pasklis ir garavimo paviršius tik padidės.

Ekstremalių sveikatai situacijų centras gyvsidabrij pataria rinkti drėgnu, klijais pateptu popieriaus lapu, prie kurio gyvsidabrio lašeliai gerai limpa. Pradėti geriau nuo ploto pakraščių ir artėti į vidurį. Popierių su gyvsidabriu reikėtų įdėti į vandens pilną stiklainį ir sandariai uždaryti. Indą pakračius, gyvsidabris atlimpa nuo popieriaus ir nusėda ant dugno. Išėmus popierių juo vėl galima toliau rinkti gyvsidabrij. Likusius mažus lašelius galima surinkti su gumine kriaušė.

Gyvsidabrio paliestus paviršius būtina nuplauti kalio permanganato (2 g kalio permanganato 1 litrui vandens) arba muilo ir sodos (4 proc. muilo tirpalas 5 proc. sodos tirpale, t. y. 52 g sodos ir 45 g. muilo 1 litrui vandens) tirpalu, nutrinti šepečiu ir perplauti vandeniui. Jei vietos yra sunkiai pasiekiamos, minėtu tirpalu jas galima nupurkšti ir palikti porai parų. Jei to neįmanoma padaryti, gyvsidabrio paliestus plotus būtina nuvalyti bent per 2–6 valandas.

Nepamirškite, kad, atlikus visus darbus, būtina nusiprausti su muilu rankas ir veidą, išsiskalauti dantis, persirengti ir išplauti rūbus. Skalbiant prie skalbimo miltelių verta papildomai įdėti apie 10 gramų chlorkalkių. Patalpas gerai išvėdinti ir kurį laiką stengtis jose būti kuo rečiau.

Telšių rajono savivaldybėje atliekos, kuriose yra gyvsidabrio, nenaudojami gyvsidabrio termometrai ir įvairios kitos atliekos **nemokamai** surenkamos Telšių regiono atliekų tvarkymo centro atliekų priėmimo aikštelėje adresu: Gaudikaičių k., Telšių r.

Atliekos priimamos šiomis dienomis:

- antradieniais – penktadieniais nuo 9.00 val. iki 18.00 val. (pietų pertrauka 13–13.30 val.);
- šeštadieniais nuo 9.00 val. iki 15.30 val. (pietų pertrauka 13–13.30 val.);
- poilsio dienos – sekmadienis ir pirmadienis.

Telefono numeris pasiteirauti – **8 699 80538**.

Primename! Gyvsidabrio termometrai yra nesaugūs ne tik dėl juose esančio nuodingojo metalo, bet ir dėl smulkių stiklo šukių, ypač jei namuose yra mažų vaikų. Branginantiems savo ir artimųjų sveikatą siūlytumėm atsisakyti nesaugių gyvsidabrio termometrų.

**Telšių rajono savivaldybės
administracija**

**KĄ DARYTI, JEI
SUDUŽO
GYVSIDABRIO
TERMOMETRAS?**

